

*А. І. Бондаренко,
к. н. з держ. упр., докторант Навчально-науково-виробничого центру,
Національний університет цивільного захисту України, м. Харків*

DOI: 10.32702/2306-6814.2019.6.108

МЕХАНІЗМ ПРОТИДІЇ ЗОВНІШНІМ ТА ВНУТРІШНІМ РИЗИКАМ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

A. Bondarenko,
PhD in public administration, doctoral candidate of the Educational-scientific productional Centre,
National University of Civil Protection of Ukraine, Kharkiv

THE MECHANISM OF COUNTERACTION TO EXTERNAL AND INTERNAL RISKS OF STATE FINANCIAL SECURITY

У статті розроблено механізм протидії зовнішнім та внутрішнім ризикам фінансової безпеки держави. Зокрема виокремлено пріоритети підвищення загальної ефективності функціонування державної фінансової системи як провідного регулюючого інструменту ринкових відносин. Виділено зовнішні та внутрішні загрози фінансовій безпеці країни. Окреслено проблеми у сфері державного забезпечення фінансової безпеки. Запропоновано заходи щодо уникнення та ліквідації проблем у сфері державного забезпечення фінансової безпеки в межах механізму протидії зовнішнім та внутрішнім ризикам фінансової безпеки держави.

Problem setting. The external and internal threats of the state financial security cause a number of the corresponding problems, which negatively affect the general financial and economic processes of interaction of the state with other countries, and, thereby, cause complications of the general social and economic situation in the country.

Recent research and publication analysis. The state financial security was the subject of research of numerous scientists.

However the mechanisms allowing avoiding effectively external and internal threats of the state financial security in present transformational conditions still demand formation and realization.

Paper objective. The purpose of article is developing and implementation of the mechanism of counteraction to external and internal risks of the state financial security.

Paper main body. The mechanism of counteraction to external and internal risks of the state financial security is developed in the article. In particular, the priorities of increase in overall effectiveness of functioning of the state financial system as the leading regulating tool of the market relations are allocated. The external and internal threats of financial security of the country are allocated. The problems in the sphere of the state financial security ensuring are designated. The measures for prevention and elimination of problems in the sphere of state financial security ensuring within the mechanism of counteraction to external and internal risks of the state financial security are proposed.

Conclusions of the research. In general, it is possible to make the following conclusions, proceeding from the results of the current research.

The priorities of increase in overall effectiveness of functioning of the state financial system as the leading regulating tool of the market relations are allocated. It is emphasized that implementation of target investment into the sphere of the knowledge-intensive and hi-tech production; control of inflationary processes and maintenance of the Ukrainian capital and counteraction of its "leak" abroad have to be the key priorities in this context.

The external and internal threats of financial security of the country are allocated. It is established that internal and external threats cause the corresponding number of problems in the sphere of ensuring of the state financial security.

Ключові слова: механізм, ризики, фінансова безпека держави, зовнішні та внутрішні загрози, державна фінансова система.

Key words: mechanism, risks, state financial security, external and internal threats, state financial system.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Зовнішні та внутрішні загрози державній фінансовій безпеці викликають низку відповідних проблем, що негативно позначаються на загальних фінансово-економічних процесах взаємодії держави з іншими країнами, і, тим самим, спричиняють ускладнення загальної соціально-економічної ситуації в країні.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Фінансова безпека держави підлягала неодноразовому дослідженню з боку численних вчених, зокрема, таких: М. Базась [1], О. Барановський [2], В. Шквіра [4] та ін.

Проте механізми, що дозволяють ефективно уникнути зовнішніх і внутрішніх загроз державній фінансовій безпеці в нинішніх трансформаційних умовах, все ще потребують формування та реалізації.

МЕТА СТАТТІ

Метою роботи є розробка та впровадження механізму протидії зовнішнім та внутрішнім ризикам фінансової безпеки держави.

Для досягнення поставленої мети в роботі пропонується поставити та вирішити такі завдання:

- виокремити пріоритети підвищення загальної ефективності функціонування державної фінансової системи як провідного регулюючого інструменту ринкових відносин;
- виділити зовнішні та внутрішні загрози фінансовій безпеці країни;
- окреслити проблеми у сфері державного забезпечення фінансової безпеки;
- запропонувати заходи щодо уникнення та ліквідації проблем у сфері державного забезпечення фінансової безпеки в межах механізму протидії зовнішнім та внутрішнім ризикам фінансової безпеки держави.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Серед ключових національних інтересів України стосовно забезпечення безпеки фінансових відносин слід виділити підвищення загальної ефективності функціонування державної фінансової системи як провідного регулюючого інструменту ринкових відносин на основі підтримки належного рівня державних витрат відповідно присутніх грошових ресурсів і бюджетних асигнувань за наявності дотримання таких пріоритетів:

- здійснення цільового інвестування в сферу наукоємного та високотехнологічного виробництва;
- стримування процесів інфляційного характеру;
- утримання українського капіталу та протидія його "витікання" за кордон;
- стимулювання капіталовкладень в українську економіку з боку іноземних інвесторів, зокрема, активізація довгострокових вкладень у виробничу сферу;

— формування єдиної нормативно-правової бази, що підтримує створення і функціонування дієвої фінансово-кредитної системи ринкового господарства країни, що є соціально орієнтованим, а також відповідного правоохоронного механізму, сфокусованого на захисті економіки країни від процесів кримінального походження [2; 3].

Серед зовнішніх загроз державній фінансовій безпеці на нинішньому етапі слід виділити такі:

- фінансові кризи світового масштабу;
- активізація впливу тіньових структур на державну систему фінансів;
- витік вітчизняного капіталу за кордон;
- невідповідність функцій органів державного управління й місцевого самоврядування щодо розподілу і використання ресурсів, що належать бюджетній системі;
- наявність великої кількості фінансових порушень.

Що стосується внутрішніх загроз фінансовій безпеці країни, то вони переважно виникають внаслідок:

- неадекватної фінансово-економічної політики;
- недостатньою обґрунтованістю рішень і дій органів влади і управління;
- зловживаннями, помилками та іншими відхиленнями в процесах управління функціонуванням державної фінансової системи;
- низького рівня платоспроможності населення;
- зменшення значення внутрішніх стимуляторів, орієнтованих на активізацію соціально-економічного зростання;
- підвищення рівня криміналізації відносин економічного характеру;
- зростання обсягів проявів корупції й економічної злочинності;
- втрата фінансових ресурсів внаслідок розповсюдження і поглиблення соціальної напруженості в економічній сфері [1; 4].

Вищенаведені загрози внутрішнього та зовнішнього походження викликають відповідну низку проблем у сфері державного забезпечення фінансової безпеки:

- втрата Україною переважної частини власних позицій на зовнішньоекономічному рівні, як наслідок, її витіснення з зарубіжних ринків іноземними конкурентами;
- порушення національних пріоритетів України у сфері фінансових відносин через лобіювання іноземними економічними проєктами і фінансовими програмами, що є вигідними лише їм;
- нерівноправна участь України у міжнародних кредитно-фінансових процесах;
- присутність ситуації з зовнішньою фінансовою заборгованістю України, зокрема, залежності від кредитів іноземного походження;

— наявність криміналізація деяких видів зовнішньоекономічних зв'язків з іншими країнами, неконтрольований вивіз капіталів з України;

— активізація здійснення розвідки економічного характеру у сфері фінансово-кредитних відносин;

— активізація розвитку транснаціоналізаційного процесу у сфері економічних зв'язків;

— систематичне збільшення маси капіталів та їх надмірна рухливість, рухливість, що, в свою чергу, формує напружену обстановку у сфері фінансово-економічних відносин;

— висока ступінь концентрації фінансових ресурсів як на рівні бюджетних систем держав і міжнародних організацій, так і на у межах міжнародної економічної інтеграції, зокрема стосовно фінансової та валютної складових;

— підвищення рівня автономії транснаціональних корпорацій і транснаціональних банків, що мають суттєвий вплив на державні фінансові процеси та на господарські комплекси окремих країн;

— підвищений ступінь динамізму та взаємодії фінансових ринків на основі передових інформаційних технологій;

— різнохарактерність фінансових інструментів і високий ступінь їх динамізму;

— взаємне проникнення внутрішньої і зовнішньої політики держав, рівень залежності яких від світових фінансів продовжує збільшуватися;

— підвищення рівня конкуренції та відсутність розуміння міждержавного в економічній та споріднених сферах;

— застосування потужними економічними структурами стратегій глобального опанування світового економічного простору;

— підвищений рівень залежності економік національного рівня (зокрема бюджетного сектора) від капіталу спекулятивного характеру іноземного походження, що робить їх фінансові системи надзвичайно вразливими;

— глобальне підвищення рівня нестійкості фінансової системи на світовому рівні;

— виникнення кризових тенденцій, що є загрозливими для державних фінансових відносин і процесів;

— відсутність здатності сучасних фінансових інститутів на національному й міжнародному рівні здійснювати ефективний контроль фінансових відносин у державі [1; 2].

Як заходи, які необхідно взяти з метою уникнення та ліквідації ситуації, що склалася, необхідно здійснювати:

— цілеспрямоване інвестування у пріоритетні економічні галузі;

— протидіяти інфляційним процесам;

— запобігати витоку капіталів за кордон;

— створювати сприятливі умови для розвитку та підтримки вітчизняного підприємництва [3; 4].

ВИСНОВКИ З ПРОВЕДЕНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ЦЬОМУ НАПРЯМІ

Таким чином, у результаті проведення дослідження було отримано такі результати.

1. Виокремлено пріоритети підвищення загальної ефективності функціонування державної фінансової системи як провідного регулюючого інструменту ринкових відносин. Підкреслено, що ключовими пріоритетами у цьому контексті повинні бути здійснення цільового інвестування в сферу наукоємного та високотехнологічного виробництва; стримування процесів інфляційного характеру й утримання українського капіталу та протидія його "витікання" за кордон.

2. Виділено зовнішні та внутрішні загрози фінансовій безпеці країни. Встановлено, загрози внутрішнього та зовнішнього походження викликають відповідну низку проблем у сфері державного забезпечення фінансової безпеки.

3. Окреслено проблеми у сфері державного забезпечення фінансової безпеки: втрата Україною переважної частини власних позицій на зовнішньоекономічному рівні як наслідок її витіснення з зарубіжних ринків іноземними конкурентами; нерівноправна участь України у міжнародних кредитно-фінансових процесах та присутність ситуації з зовнішньою фінансовою заборгованістю України, зокрема, залежності від кредитів іноземного походження.

4. Запропоновано заходи щодо уникнення та ліквідації проблем у сфері державного забезпечення фінансової безпеки в межах механізму протидії зовнішнім та внутрішнім ризикам фінансової безпеки держави: цілеспрямоване інвестування у пріоритетні економічні галузі; протидія інфляційним процесам; запобігати витоку капіталів за кордон та створювати сприятливі умови для розвитку та підтримки вітчизняного підприємництва.

Література:

1. Базась М.Ф. Методика та організація фінансового контролю: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / М.Ф. Базась. — К.: МАУП, 2004. — 440 с.

2. Барабаш Н.С. Удосконалення системи державного фінансового контролю / Н.С. Барабаш, М.О. Ніконович // Фінансовий контроль. — 2005. — № 3. — С. 44—47.

3. Барановський О. Антикризові заходи урядів і центральних банків зарубіжних країн / О. Барановський // Вісник НБУ. — 2009. — № 4. — С. 8—19.

4. Шквіра В. Інформаційні технології і системи в Україні / В. Шквіра // Інтелектуальна власність. — 2010. — № 9. — С. 169—173.

References:

1. Bazas, M. F. (2004), *Metodyka ta orhanizatsiia finansovoho kontroliu* [Technique and organization of financial control], Kyiv, Ukraine.

2. Barabash, N. S. (2005), *Udoskonalennia systemy derzhavnoho finansovoho kontroliu* [Improvement of system of the state financial control], Kyiv, Ukraine.

3. Baranovs'kyu, O. (2009), *Antykryzovi zakhody uryadiv i tsestral'nykh bankiv zarubizhnykh krayin* [The anti-recessionary actions of governments and central banks of foreign countries], Kyiv, Ukraine.

4. Shkvira, V. (2010), *Informatsiyni tekhnolohiyi i systemy v Ukraini* [Information technologies and systems in Ukraine], Kyiv, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 04.03.2019 р.